

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/Rekomend_Horizont_2020.pdf.

6. Крамаренко, О.М. Банківський консорціум у морському транспортному комплексі – проблеми функціонування та шляхи їхнього вирішення [Текст] / О.М. Крамаренко // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Сер.: Економічні науки. – 2013. – № 4. – С. 148 – 156.

References

1. Gospodars'kyj kodeks Ukrainy' 01.08.2016. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. [in Ukrainian].
2. Derzhavna sluzhba staty'sty'ky' Ukrainy'. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
3. Golovkova L.S., Yuxnov's'ka Yu.O. Funkcionuvannya ta rozvy'tok korporaty'vny'x struktur u galuzi mashy'nobuduvannya. Derzhava ta regiony'. Seriya: Ekonomika ta pidpry'yemny'ctvo, 2009, no. 6, pp. 61 – 66. [in Ukrainian].
4. Oficijny'j sajт konsorciumu "Ukrindustriya". Available at: <http://ukrindustry.com.ua>. [in Ukrainian].
5. Programa Yevropejs'kogo Soyuzu "Gory'zont 2020". Rekomendaciyi dlya novy'x uchasny'kiv programy'. Available at: http://www.stu.cn.ua/media/files/pdf/Rekomend_Horizont_2020.pdf. [in Ukrainian].
6. Kramarenko O.M. Bankivs'ky'j konsorcium u mors'komu transportnomu kompleksi – problemy' funkcionuvannya ta shlyaxy' yixn'ogo vy'rishennya, Visny'k Donecz'kogo nacional'nogo univerty'tetu ekonomiky' i torgivli im. My'xajla Tugan-Baranov's'kogo. Ser. Ekonomichni nauky', 2013, no. 4, pp. 148 – 156.

Отримано 24.10.2016

УДК 339.97

Надія ЦАРИК

ПРИРОДА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН ТА ЇЇ КІЛЬКІСНІ ПРОЯВИ

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Київ, Україна

Резюме. Розглянуто й переосмислено підходи до трактування конкурентоспроможності країни. На підставі теорії конкурентоспроможності кластерів М. Портера обґрунтовано існування зв'язку між конкурентоспроможністю найпотужніших галузей національної економічної системи та національної конкурентоспроможності країни. Обґрунтовано необхідність органів, що відповідають за зовнішньоекономічну діяльність країн з різними типами економічних систем у вивченні міжнародної конкурентоспроможності та дослідженні конкурентних переваг. Досліджено розходження в розумінні природи конкурентоспроможності у монетаристів, структуралістів та сеплайсайдерів. Відзначено, що конкурентоспроможність є похідним поняттям від конкуренції, яка не може повноцінно аналізуватися без вивчення властивостей прибутку. Проаналізовано та вдосконалено індекси оцінювання міжнародної конкурентоспроможності країн та групи факторів світової конкурентоспроможності.

Ключові слова: конкурентоспроможність, міжнародна конкурентоспроможність країн, національна конкурентоспроможність, конкурентні переваги, індекс конкурентоспроможності.

Nadiya TSARYK

THE NATURE OF INTERNATIONAL COMPETITIVENESS AND ITS QUANTITATIVE MANIFESTATIONS

*National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute",
Kyiv, Ukraine*

Summary. In the article, the approaches to the treatment of the country's competitiveness are reviewed and reconsidered. Based on M. Porter's theory of clusters competitiveness, a link between the competitiveness of

the most advanced sectors of the national economy and the national competitiveness of the country is proved. The necessity of the bodies responsible for foreign economic activities of the countries with different economic systems in the study of international competitiveness and competitive advantages is substantiated. The differences in understanding the nature of competitiveness by monetarists, structuralists and supply-siders are studied. The competitiveness is noted to be a concept derived from the notion of competition, which cannot be fully analyzed without studying the properties of income. The evaluation indexes of international competitiveness and a group of global competitiveness factors are analyzed and improved.

Key words: *competitiveness, international competitiveness, national competitiveness, competitive advantages, competitiveness index*

Постановка проблеми. Тенденції в напрямку глобалізації світової економіки, зближення та відкритість національних економік, поглиблення фінансово-економічних зв'язків спричинили зацікавленість економістів та вчених проблемами міжнародної конкурентоспроможності економіки країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий вклад у дослідження міжнародної конкурентоспроможності та конкурентних переваг внесли зарубіжні вчені А. Сміт, Д. Рікардо, М. Портер, Й. Шумпетер, Й. Штамер, П. Кругман. Вітчизняні дослідники В. Базилевич, А. Гальчинський, Я. Жаліло та А. Філіпенко приділяють увагу фундаментальним дослідженням конкурентоспроможності національної економіки. Попри вражаючу теоретичну базу з питань конкурентоспроможності, досі не існує єдиного універсального підходу щодо природи міжнародної конкурентоспроможності країн.

Метою статті є осмислення природи міжнародної конкурентоспроможності країни через узагальнення підходів до її трактування та оцінювання. Для досягнення поставленої мети виконаємо такі завдання: проаналізуємо поняття конкурентоспроможності залежно від об'єкта, сформулюємо підходи до визначення національної конкурентоспроможності, розглянемо методи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності країн.

Виклад основного матеріалу. Поняття конкурентоспроможності зазвичай аналізується, виходячи з об'єкта дослідження, а ним можуть бути продукція, підприємство, галузь, національна економіка [2]. Конкурентоспроможність об'єкта – такий його стан, якому притаманна наявність певних властивостей, що роблять можливим його функціонування з достатньою для виконання свого суспільного та функціонального призначення ефективністю в середовищі подібних за типовими та характерними ознаками об'єктів [3].

Під конкурентоспроможністю продукції розуміють сукупність характеристик продукту, які вирізняють його від товарів-аналогів у міру задоволення певних потреб індивідуального споживача, а також щодо рівня витрат на його придбання та експлуатацію. Ряд авторів, кажучи про конкурентоспроможність продукції, мають на увазі лише ряд властивостей, забуваючи про їх вартість. Цей підхід є не досить коректним, адже ігнорується факт, що конкурентоспроможність продукції визначається у порівнянні цін споживання та споживчих властивостей. Місткість окремих сегментів ринку, темпи впровадження інновацій, соціально-демографічні фактори теж можуть впливати на конкурентоспроможність продукції. Для підвищення конкурентоспроможності національної економіки доцільно розширити продаж продукції національних виробників та продукції з мінімальною ціною споживання.

Через те, що ключовим фактором становлення міжнародної конкурентоспроможності країни є досягнення конкурентоспроможності галузі, на світових ринках економікам властива зазвичай галузева міжнародна спеціалізація. В той же час в ринковій економіці конкуренції між галузями не існує, оскільки галузь у цьому ключі не є єдиною структурною одиницею. Галузь не може розглядатися як окремих

суб'єкт конкуренції, бо підприємства кожної окремої галузі конкурують з іноземними підприємствами тієї ж галузі.

Сформована М. Портером теорія конкурентоспроможності кластерів є однією з найефективніших форм економічного зростання. Кластер у цьому випадку є групою взаємопов'язаних компаній, підприємств споріднених галузей, спеціалізованих постачальників тощо. Дослідивши конкурентні позиції галузей в країнах, М. Портер дійшов висновку, що найбільш конкурентоспроможні підприємства зосереджені на відносно невеликій території – країні, іноді й регіоні. Успішне підприємство з конкурентними перевагами на світовому ринку здійснює позитивний вплив на конкурентів, постачальників та споживачів. Їх успіх призводить до подальшого зростання конкурентоспроможності цього підприємства, врешті результатом такої взаємодії є утворення кластеру. Кластери є базою міжнародної експансії та стимулюють ріст внутрішнього ринку. Виникають нові кластери зі зростанням міжнародної конкурентоспроможності країни, яка є ключовим аспектом економіки країн [3].

Конкурентоспроможність національної економіки – це здатність її підприємств, організацій та галузей перемагати в конкурентній боротьбі на зовнішніх ринках та зміцнювати зайняті позиції. Конкурентоспроможність національної економіки можна трактувати як сумарну конкурентоспроможність національних підприємств-експортерів на світовому ринку. Кількісні показники зовнішньоекономічної діяльності країни становлять базу для географічної та галузевої структури експортно-імпортних операцій.

У широкому розумінні конкурентоспроможність національної економіки – це економічна категорія, що повною мірою характеризує стан суспільних відносин у країні щодо формування та реалізації економічної політики, яка б забезпечувала умови для постійного зростання ефективності національного виробництва з адаптацією до змін кон'юнктури соціально-економічних параметрів. Тому завданнями національної економіки в розрізі її конкурентоспроможності є забезпечення добробуту громадян та ефективності виробничих процесів за допомогою конкурентних переваг країни.

Існує тісний зв'язок конкурентоспроможності та конкурентних переваг, адже конкурентоспроможність проявляється у системі факторів, що створюють число конкурентних переваг залежно від конкурентного середовища. Виділимо дві групи конкурентних переваг країни:

- порівняльні конкурентні переваги важко зберегти, конкуренти можуть легко їх отримати (доступність факторів виробництва);
- стійкі конкурентні переваги – це унікальні властивості, копіювання яких конкурентами ускладнене або унеможливлене в короткотерміновому періоді (високий рівень продуктивності, запатентована технологія тощо) [2].

Інтернаціоналізація конкуренції була спричинена еволюційним розвитком світової економіки впродовж ХХ ст. Країни через їх конкурентоспроможні ТНК працюють за такою стратегією: продають свої товари та купують матеріали й комплектуючі по всьому світу, а мінімізують витрати шляхом розміщення виробництва в багатьох країнах. Спостерігаємо також суттєві зміни у формах та методах конкурентної боротьби – центр ваги пересунувся від цінової до нецінової конкуренції, оскільки на зміну досконалій (вільній) конкуренції на ринку прийшла недосконала (олігополістична та монополістична). Додаткові послуги та якість товару стали конкурентними перевагами на рівні з повсякчасним впровадженням у виробництво інновацій та винаходів. Проблеми конкурентоспроможності стали привертати більше уваги як на макро-, так і на мікроекономічному рівні, що спричинено загостренням конкурентної боротьби на всіх щаблях економічної системи.

Суттєву увагу щодо підтримки конкурентоспроможності привертає політика США. В 1998 р., після того, як на зміну США лідером на міжнародній арені стала Японія,

не відставали й країни ЄС, Конгресом було прийнято «Закон про торгівлю та конкурентоспроможність», що дав початок новому етапу технологічної політики США. З метою виконання закону було створено такі структури: при Міністерстві торгівлі – Адміністрація з технологій, при Президентові – Рада з конкурентоспроможності, Комерційна служба тощо. Адміністрація Б. Клінтона в 1993 р. з метою подальшого підвищення національної конкурентоспроможності ухвалила програму Технології для економічного зростання Америки: новий курс на створення економічної могутності, а наступного року – Стратегію національної безпеки США [11].

Органи зовнішньоекономічної діяльності країн як ринково розвинених, так і з перехідною економікою приділяють багато уваги розробленню й упровадженню стратегічних дій задля збереження та зростання конкурентних переваг, що підштовхує економістів до вивчення питань національної конкурентоспроможності. Існують певні неточності у трактуванні однієї з найбільш значущих праць з проблем міжнародної конкурентоспроможності, написаної М. Портером у 1990 р. «The Competitive Advantage of Nations», оскільки ототожнюються трактування понять конкурентні переваги та міжнародна конкурентоспроможність [10].

Різниця у трактуванні з'являється через те, що поняття конкурентоспроможності аналізується залежно від економічного об'єкта, яким можуть бути товари, товаровиробники, галузі та країни. Залежність конкурентоспроможності країни та галузей від здатності виробників випускати конкурентоспроможні товари свідчить про тісний взаємозв'язок між рівнями. Конкурентоспроможність на кожному з цих рівнів має свою специфіку. На рівні підприємства поняття конкурентоспроможності найлегше піддається осмисленню, адже підприємство, яке функціонує на відкритих ринках та може протягом певного часу залишатися прибутковим, традиційно вважається конкурентоспроможним. Вже на макрорівні поняття конкурентоспроможності трактується як наявність виграшних позицій національної економіки в світовій економічній системі та можливість їх вдосконалювати. Це стосується багатьох аспектів, але головним чином – сфери міжнародної торгівлі. Країну можна вважати конкурентоспроможною, якщо вона здатна до нарощування темпів економічного зростання найбільш стратегічно важливих для економіки галузей і збільшення зайнятості та реальних доходів громадян.

Представники ключових течій сучасної економічної думки досі не можуть дійти згоди в питаннях, що стосуються причин і джерел впливу на зміну конкурентоспроможності. Найбільш авторитетний у наукових колах монетаристський підхід стверджує, що зниження конкурентоспроможності спричиняється підвищенням курсу національної валюти, а не припливом іноземного капіталу, викликаним підвищенням відсоткових ставок як наслідку дефіциту державного бюджету. Монетаристи вважають, що цей ланцюжок залежностей найкраще відображає схему змін зовнішньоекономічного положення країн. Хоч вони й не заперечують вплив бюджетного дефіциту, кардинально відмінна точка у структуралістів, які за основу свого вчення беруть кейнсіанські теорії. Вони переконані у залежності довготермінових зрушень у розвитку національної економіки від погіршень зовнішньоекономічних позицій країни. Структуралісти, беручи до уваги мікроекономічні процеси, наголошують на тому, що низькі темпи зростання ефективності виробництва спричиняють падіння конкурентоспроможності національних товаровиробників на світових ринках.

Ще один підхід пропонують сепплайсайдери – прибічники економіки пропозиції. На відміну від структуралістів та монетаристів вони вважають, що ключовими причинами погіршення конкурентоспроможності є зміни у світовому господарстві, а не процеси в національній економіці. Торговельні бар'єри, особливо нетарифні, вважають основною причиною проблем низької конкурентоспроможності. Тобто прихильники

економіки пропозиції вважають першочерговою проблемою доступу національних товарів на міжнародні ринки.

Відповідно до відмінних поглядів на фактори зміни конкурентоспроможності структуралісти, монетаристи та сеплайсайдери пропонують різні заходи для змін урядової політики, спрямованої на виправлення становища. Державне регулювання механізмів ринку щодо розподілу ресурсів та ефективність виробництва мають найбільш значущий вплив на конкурентоспроможність країни. В короткотерміновому періоді праві монетаристи, а в довготерміновому – структуралісти, оскільки при формуванні напрямків НТП і структурних зрушень в економіці ринок і правила його функціонування є далеко не визначальними.

Конкурентоспроможність є похідним поняттям від конкуренції, яка не може повноцінно аналізуватися без вивчення властивостей прибутку. Класики політекономії А. Сміт та Д. Рікардо, виокремлюючи галузеву й міжгалузеву конкуренцію, розглядали мету конкуренції як змагання заради прибутку. Тобто провідним видом конкуренції вони вважали конкуренцію між капіталами, а не між попитом і пропозицією – між покупцями та продавцями. В свою чергу, аналіз конкуренції капіталів потребує не визначення особливостей продавців і покупців, а дослідження природи капіталу як суті явища. Побудувавши свої дослідження таким чином, Д. Рікардо виявив, що особливості заробітної плати і прибутку та інтереси найманої праці й капіталу кардинально відмінні. В подальших дослідженнях західних економістів щодо моделей досконалої та недосконалої конкуренції вивчення проблем прибутку ігнорується. Тому не випадковим є зсув акцентів на конкуренцію між попитом і пропозицією в моделях досконалої й недосконалої конкуренції в дослідженнях неокласиків, хоч і через це було втрачено методологічну основу, яка забезпечувала можливість несуперечливого вивчення проблем конкурентоспроможності та конкуренції.

В західній економічній думці поняття конкурентоспроможності національної економіки до цих пір не має універсального загальновизнаного визначення. В той же час визначення, що сформулювала Комісія з промислової конкурентоспроможності при Президентів США [1] – ступінь можливості економіки країни умов вільного та справедливого ринку виробляти товари та послуги, які б відповідали вимогам міжнародних ринків з одночасним підвищенням чи хоча б збереженням доходів своїх громадян – задовольняє більшість спеціалістів з питань конкурентоспроможності країни.

Попри повноту даного визначення, не зайвим буде уточнення його елементів. Щоб відповідати вимогам світових ринків, потрібні здатність до проектування, виробництва і розподілення конкурентоспроможних на світових ринках товарів та послуг. Застосування інноваційних технологій та вартість виробництва є ключовими факторами. Вирішальним аспектом для збереження чи підвищення конкурентоспроможності є впровадження новітніх технологій, які б збільшили продуктивність факторів виробництва при зростанні вартості виробництва всередині країни. Сприятливою ситуацією є, коли вартість виробництва в країні і так невисока, тоді впровадження технологій, які збільшують продуктивність, максимально стимулюють ріст конкурентоспроможності.

Слід звертати увагу на умови ринку, наскільки вільними і справедливими вони є, адже дискримінація іноземних товарів значно викривляє оцінку конкурентоспроможності. При несправедливих умовах ринку число країн може бути конкурентоспроможними за обставин, коли національні компанії отримують субсидії від держави або в країні закриті внутрішні ринки. Із застосуванням політики обмежень імпорту та протекціонізму країнам вдається симулювати конкурентоспроможність. А конкурентоспроможні країни можуть виглядати неконкурентоспроможними, бо їхні

компанії конкурують з компаніями країн, які впроваджують протекціонізм та субсидії національним виробникам.

Без сумніву, слід звертати увагу й на проблему реальних доходів населення. В ситуації, коли хоч і відбувається суттєве зростання експорту, проте доходи населення залишаються на тому ж рівні або й падають, то в більшості випадків це свідчить про субсидування робітниками та іншими громадянами національної конкурентоспроможності. В першу чергу, конкурентоспроможність корелює з підвищенням зайнятості та зростанням реальних доходів населення. Маючи за мету покращити позиції на міжнародних ринках, країни можуть впроваджувати політику скорочення реальної заробітної плати на внутрішньому ринку праці, але об'єктивно такі заходи конкурентоспроможність не підвищують. За умов, коли нема зв'язку між економічною інфраструктурою та якістю життя, такі показники, як позитивний платіжний баланс, позитивний баланс зовнішньої торгівлі та зростання золотовалютних резервів, не є визначними в оцінюванні конкурентоспроможності.

Рейтинг конкурентоспроможності країн визначається, починаючи з 1979 р. у Доповідях зі світової конкурентоспроможності з використанням 381 критерію з метою інформування світу про найбільш конкурентоспроможні країни. Такі оцінювання давали урядам країн з високим рейтингом конкурентоспроможності стимул для подальшого розвитку, а з низьким – настанову щодо покращення економічної політики [12].

Твердження, що національна конкурентоспроможність бере до уваги відповідність економічних інститутів та структур держави економічному зростанню в межах структури світової економіки загалом є новою концепцією конкурентоспроможності. Якщо економічна політика країни та відповідні інститути здатні забезпечувати швидке і стале економічне зростання, економіка є конкурентоспроможною на міжнародній арені. Зазвичай об'єктом конкуренції є вибір системи методів щодо стимулювання швидкого економічного зростання та підвищення рівня життя. Не всі зусилля є однаково дієвими. Як показує практика, ті країни, що обирають політику та інститути, спрямовані на довготермінове зростання, є більш конкурентоспроможними.

155 даних різних обстежень і показників складають рейтинги з Доповіді з глобальної конкурентоспроможності, вони об'єднані в такі групи по факторах конкурентоспроможності: роль державного бюджету та регулювання; відкритість економіки щодо міжнародної торгівлі та фінансів; стан інфраструктури; стан технології, якість ділового менеджменту; розвиток фінансових ринків; якість політичних та юридичних інститутів; динаміка ринку праці. Інститут менеджменту і розвитку, починаючи з 1996 р. запровадив Щорічник світової конкурентоспроможності, який враховує ряд аспектів національного та політико-економічного середовища. У Щорічнику виокремлено вісім основних факторів світової конкурентоспроможності (та показників до кожної з груп) [6]:

- національна економіка (інвестиції, заощадження, споживання, додана вартість, показники економічного зростання);
- уряд (фіскальна політика, внутрішній та зовнішній борги, державне регулювання, витрати держави);
- інтернаціоналізація (експорт товарів та послуг, імпорт товарів і послуг, портфельні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, протекціонізм, обмінний курс);
- фінанси (наявність та вартість капіталу, динаміка фондового ринку, ефективність банківського сектора);
- менеджмент (витрати праці, продуктивність, ефективність менеджменту, корпоративна культура);

- інфраструктура (технологічна та основна інфраструктура, навколишнє середовище, самозабезпеченість енергоресурсами);
- наука та технології (витрати НДДКР, науково-дослідницькі кадри, наукове середовище, технологічний менеджмент, захист інтелектуальної власності);
- люди (демографічні показники, зайнятість, безробіття, робоча сила, рівень життя, структура освіти, суспільні цінності).

Показники, які розглядає Щорічник світової конкурентоспроможності, досить широко і всеохоплююче дають оцінку будь-якій економічній системі. Проте ігнорується такий важливий аспект політики країн, як сталий розвиток, що може й не відіграє ролі в короткотерміновому періоді, але в довготерміновому періоді ігнорування заходів щодо сталого розвитку може негативно позначитися й зокрема на міжнародній конкурентоспроможності країн. Тому методику оцінювання Щорічника пропонуємо доповнити групою показників «сталий розвиток», яка включатиме такі показники: виробництво екокапіталу за рік на одну особу, питомий природний капітал, вартість відтворюваних природних ресурсів, споживання енергії на одну людину за рік тощо.

У Щорічнику дані фактори аналізуються за 250 критеріями згідно з неоліберальними теоріями економічного розвитку. Зазвичай найвищі рейтинги у країн з відкритими ринками, оскільки великим компаніям легше проникнути в країни, де ринки відкриті. Відповідно до Щорічника і Доповіді, найбільш конкурентоспроможними є міста-держави з численними ТНК та невеликі держави з відкритою економікою, політикою лібералізму та невисокими податками.

Методи, що використовують для оцінювання конкурентоспроможності країни, умовно поділяють на кількісні (для них використовуються математичні та статистичні методи аналізу) та якісні (соціологічні та експертні). Не всі механізми і фактори стосовно конкурентних переваг можна виміряти, тому кількісний аналіз доповнює якісний. Серед підходів до визначення конкурентоспроможності існують такі: оцінювання, що бере за основу окремі показники щодо використання ресурсів і вартісних результатів виробництва, оцінка, що бере за основу системний підхід з сумісним використанням статистичних показників та результатів моніторингу.

Протягом років суттєво змінювалася методологія визначення конкурентоспроможності. Індекс конкурентоспроможності для росту (Growth Competitiveness Index, GCI), запропонований Дж. Сашем, бере за основу теорію економічного зростання [7]. На противагу йому М. Портер пропонує індекс конкурентоспроможності бізнесу (Business Competitiveness Index, BCI), який детально досліджує мікроекономічні аспекти національного господарства країн [8]. Індекс глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI), запропонований Ксав'є Сала-і-Мартіна враховує макро- та мікроекономічні фактори, серед них: макроекономічна стабільність, державні установи, охорона здоров'я та початкова освіта, інфраструктура, вища освіта і навчання, ринок праці, ринок товарів, фінансовий ринок, рівень розвитку і використання технологій [9].

Довготривалий досвід дослідження конкурентоспроможності країн дав можливість розробити її «золоті правила», серед яких виділяємо: стабільність і передбачуваність законодавства; гнучкість економіки і її структури; інвестиції в різного роду інфраструктуру; стимулювання внутрішніх інвестицій та заощаджень громадян; залучення прямих іноземних інвестицій, агресивність експорту, вирішення бюрократичних проблем, укріплення середнього класу; взаємозумовленість продуктивності праці, заробітної плати та податків, постійне підвищення кваліфікації працівників, наявність національної ідеї [5]. Врахування важливості цих «золотих правил» надає можливість зрозуміти, завдяки чому деякі країни є більш конкурентоспроможними та розробити план заходів щодо підвищення

конкурентоспроможності менш конкурентоспроможних країн. Тому для підвищення міжнародної конкурентоспроможності країни вважаємо за доцільне передусім спрямувати зусилля державної політики на спрощення умов ведення бізнесу в країні шляхом сприяння прозорості законодавства та виграшним умовам для інвесторів.

Висновки. Дослідження підходів до трактування та оцінювання міжнародної конкурентоспроможності країн показав плюралізм і розходження в поглядах сучасних дослідників на дану проблематику. Міжнародна конкурентоспроможність країн є складним багатовимірним поняттям, що відображається у великій кількості методик її оцінювання та неоднозначності щодо розуміння сучасним науковим світом. Найбільш об'єктивні оцінювання можемо отримати шляхом поєднання кількісних та якісних методів. Запропоновано вдосконалення методики оцінювання Щорічника світової конкурентоспроможності шляхом збільшення числа досліджуваних показників – додано групу показників «сталий розвиток». Це дасть можливість прогнозувати тенденції конкурентоспроможності країн в довготерміновому періоді, адже країни, що враховують у своїй економічній політиці фактор сталого розвитку, ймовірно будуть більш конкурентоспроможними в майбутньому. Перспективи подальших розроблень у даному напрямку полягають в удосконаленні методики оцінювання міжнародної конкурентоспроможності, яка б була однаково справедливою для різних типів економічних систем.

Conclusions. Research of approaches to the interpretation and assessment of the international competitiveness showed pluralism and differences in the views of modern scholars on this issue. The international competitiveness of countries is a complex multidimensional concept that is reflected in the large number of methods for its evaluation and ambiguity of understanding in modern scientific world. The most objective evaluation can be obtained by combining quantitative and qualitative methods. An improvement of the assessment methodology of Yearbook global competitiveness was proposed. The number of studied parameters was increased – the metric "sustainable development" was added. This will make it possible to predict the trends of competitiveness in the long term, because the countries that take into account sustainable development in their economic policies are likely to be more competitive in the future. Prospects for further development in this direction are improving a methodology for assessing international competitiveness, which would be equally true for different types of economic systems.

Використана література

1. Washington, D.C. Global Competition: The New Reality. Report of the Presidents Commission on Industrial Competitiveness [Text] / D.C. Washington // Government Printing Office. Vol. 2, 1985, 6 p.
2. Чепурна, О.Л. Сучасні концепції конкурентоспроможності національної економіки [Текст] / О.Л. Чепурна // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. праць. – 2009. – № 19. – С. 102 – 106.
3. Тараненко, І.В. Методологія системного дослідження конкурентоспроможності [Текст] / І.В. Тараненко // Академічний огляд. – 2008. – № 2. – С. 12 – 23.
4. Уніят, А.В. Критерії та оцінка конкурентоспроможності країн на міжнародному рівні [Текст] / А.В. Уніят // Галицький економічний вісник. – 2009. – № 2. – С. 7 – 13.
5. Никифорова, Т.Ю. Методики оцінки конкурентоспроможності країни [Текст] / Т.Ю. Никифорова // Студентський науковий журнал Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. – 2008. – № 6. – С. 129 – 130.
6. Щорічник світової конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imd.org/wcc>.
7. Growth Competitiveness Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>.
8. Porter, Michael E. The microeconomic foundations of prosperity: findings from the business competitiveness index [Text] / Porter Michael E., Christian Ketels and Mercedes Delgado // The Global Competitiveness Report 2007, 2008 (2007): pp. 51 – 81.

9. Global Competitiveness Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/>.
10. Porter, Michael E. The competitive advantage of nations. Harvard business review [Text] / Porter Michael E. 68.2 (1990), pp. 73 – 93.
11. Закон про торгівлю та конкурентоспроможність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.govtrack.us/congress/bills/100/hr4848/text>.
12. IMD world competitiveness center [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imd.org/wcc/news-wcy-ranking/>.

References

1. Washington D.C. Global Competition: The New Reality. Report of the Presidents Commission on Industrial Competitiveness. Government Printing Office, 1985, vol. 2, 6 p.
2. Cherpurna O.L. Suchasnikontseptsiyikonkurentospromozhnostinatsional'noyiekonomiky. Teoretychni ta prykladnipytannya ekonomiky. Zb. nauk. prats', 2009, no. 19, pp. 102 – 106. [in Ukrainian].
3. Taranenko I.V. Metodolohiya systemnoho doslidzhennya konkurentospromozhnosti. Akademichnyy ohlyad. 2008, no. 2, pp. 12 – 23. [in Ukrainian].
4. Uniyat A.V. Kryteriyi ta otsinka konkurentospromozhnosti krayin na mizhnarodnomu rivni. Halyts'ky ekonomichnyy visnyk, 2009, no. 2, pp. 7 – 13. [in Ukrainian].
5. Nykyforova T.Yu. Metodyky otsinky konkurentospromozhnosti krayiny. Students'ky naukovyy zhurnal Cherkas'kohonatsional'noho universytetu imeni Bohdana Khmel'nyts'kohonoho, 2008, no. 6, pp. 129 – 130. [in Ukrainian].
6. Shhorichny`k svitovoyi konkurentospromozhnosti. Available at: <http://www.imd.org/wcc>. [in Ukrainian].
7. Growth Competitiveness Index. Available at: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>.
8. Porter Michael E., Christian Ketels, and Mercedes Delgado. The microeconomic foundations of prosperity: findings from the business competitiveness index. The Global Competitiveness Report 2007–2008 (2007), pp. 51 – 81.
9. Global Competitiveness Index. Available at: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/>.
10. Porter Michael E. The competitive advantage of nations. Harvard business review 68.2 (1990), pp. 73 – 93.
11. Zakon pro torgivlyu ta konkurentospromozhnist`. Available at: <https://www.govtrack.us/congress/bills/100/hr4848/text>. [in Ukrainian].
12. IMD world competitiveness center. Available at: <http://www.imd.org/wcc/news-wcy-ranking/>.

Отримано 16.11.2016